

Ik ben niet bang om te vliegen. De kans voor een gemiddelde vliegtuigpassagier om te sterven in een vliegtuigcrash is één op elf miljoen. Anders gezegd: de kans om in een vliegtuigstoel te sterven aan een hartaanval is acht keer groter.

Ik wachtte tot het vliegtuig was opgestegen en zijn evenwicht had gevonden voor ik opzij leunde en op een zachte, en hopelijk kalmerende, toon deze statistiek aan de snikkende, bevende vrouw bij het raam serveerde.

‘Maar natuurlijk zegt statistiek niet zoveel als je bang bent,’ voegde ik eraan toe. ‘Ik zeg het omdat ik precies weet hoe je je voelt.’

Jij – die tot nu toe onafgebroken uit het raam had gestaard – draaide je langzaam om en keek me aan. De kwestie in de businessclass is dat de extra centimeters tussen de stoelen maakt dat je met een beetje concentratie jezelf kunt inbeelden dat je alleen bent. Er bestaat een stilzwijgende afspraak onder de passagiers van de businessclass dat je deze illusie niet verstoort door meer te zeggen dan korte beleefdheidsfrasen en vragen over eventuele praktische zaken (is het oké als ik het scherm voor het raam naar beneden trek?). Aangezien de extra beenruimte ervoor zorgt dat je zonder gecoördineerde samenwerking elkaar kunt passeren voor een toiletbezoek, toegang tot de bagageruimte enzovoorts is het heel goed mogelijk elkaar volledig te negeren, ook als de vliegreis een halve dag duurt.

Ik maakte uit je gezichtsuitdrukking op dat je lichtelijk verbaasd was dat ik businessregel nummer één verbrak. Iets aan jouw ongecompliceerde, elegante kleding – een rok en een trui in kleuren die ik niet vond matchen, maar ik neem aan dat ze dat wel deden, gebaseerd op de persoon die ze droeg – zei me dat het een poos geleden was dat je economyclass had gereisd, als je het ooit al had gedaan. Maar je huilde, dus was jij niet degene die de onzichtbare muur naar beneden had gehaald?

Aan de andere kant huilde je met je gezicht afgewend van mij en daarmee gaf je duidelijk aan dat je het niet wilde delen met je medepassagiers.

Maar geen troostende woorden bieden zou als koud overkomen dus ik hoopte dat je mijn dilemma begreep.

Jouw gezicht was bleek en behuïld en toch wonderbaarlijk, bijna elfachtig mooi. Of kwam het juist door het bleek en behuïld zijn dat je zo mooi leek? Ik heb altijd een zwak gehad voor het breekbare, het kwetsbare. Ik gaf je het servet dat de stewardess voor de *take-off* onder de waterglazen had gelegd.

‘Hartelijk dank,’ zei je, je pakte het servet aan, duwde het onder het ene oog tegen de uitgelopen make-up en dwong jezelf tot een glimlach. ‘Maar dat geloof ik niet.’ Toen draaide je je weer om naar het raam, legde je voorhoofd tegen het plexiglas alsof je je wilde verstoppen en je lichaam schokte weer van het huilen. Wat geloofde je niet? Dat ik niet wist hoe je je voelde? Hoe dan ook, ik had mijn plicht gedaan en vanaf nu liet ik je met rust. Ik zou een film gaan kijken en proberen te slapen, hoewel ik er niet op rekende meer dan een uur slaap te krijgen. Het lukte me zelden te slapen tijdens een vlucht, hoelang die ook duurde en vooral niet als ik wist dat

ik moest slapen. Over zes uur zou ik in Londen zijn en dan weer terug naar New York gaan.

Het lampje *fasten your seat belts* ging uit en de stewardess liep door het gangpad, schonk opnieuw water in de lege glazen die op de brede, solide armleuningen stonden. Voor vertrek had de piloot gemeld dat de vlucht van New York naar Londen vijf uur en tien minuten zou duren. Om ons heen hadden sommigen al hun stoel in slaapstand gezet en dekens over zich heen getrokken terwijl anderen met hun gezicht verlicht door de videoschermen voor zich wachtten op de maaltijd. Zowel ik als de vrouw naast me had bedankt voor een maaltijd toen de stewardess voor vertrek met de menukaart rondging. Tot mijn vreugde vond ik een film in de categorie *Classics, Strangers on a Train*, en ik wilde mijn koptelefoon opzetten toen ik jouw stem hoorde: ‘Het is mijn man.’

Ik hield de koptelefoon in mijn hand en draaide me naar je om.

De mascara zat als dramatische toneelschmink rond je ogen. ‘Hij bedriegt me met mijn beste vriendin.’

Ik wist niet of het niet een beetje vreemd was om die persoon nog steeds te omschrijven als je beste vriendin, maar ik wilde je niet corrigeren.

‘Het spijt me,’ zei ik. ‘Het was niet mijn bedoeling om me te bemoeien...’

‘Je hoeft je niet te verontschuldigen, het is fijn als mensen belangstelling tonen. Dat gebeurt veel te weinig. We zijn immers doodsbang voor iets schokkends en verdrietigs.’

‘Daar heb je gelijk in,’ zei ik en ik wist niet of ik de koptelefoon zou wegleggen of niet.

‘Ik neem aan dat ze nu samen in bed liggen,’ zei je. ‘Robert is

altijd geil. En Melissa ook. Op dit moment liggen ze tussen mijn zijden lakens te neuken.’

Mijn hersenen tekenden automatisch het beeld van een echtpaar van in de dertig; hij verdiende heel veel geld en jij besliste over het beddengoed. Onze hersenen zijn experts in stereotypen. Af en toe vergissen ze zich. Af en toe hebben ze gelijk.

‘Dat moet een afschuwelijk gevoel zijn,’ zei ik zonder een al te dramatische toon.

‘Ik ga dood,’ zei je. ‘Dus je vergist je wat het vliegtuig betreft. Ik hoop dat het neerstort.’

‘Maar ik ben nog niet klaar met dit leven,’ zei ik, een bezorgd gezicht trekkend.

Een ogenblik staaarde je me alleen maar aan. Misschien was het een misplaatste grap of op z’n minst slecht getimed en ook een beetje brutaal gegeven de situatie. Je had immers net gezegd dat je dood wilde en je had zelfs een plausibel motief gegeven. Deze grap kon opgevat worden als niet gepast en ongevoelig of als een bevrijdende afleiding van de onmiskenbare somberheid. *Comic relief*, wordt het genoemd, tenminste als het werkt, hoe dan ook, ik had spijt van de grap, ja, ik hield zelfs mijn adem in. Toen lachte je. Het was als een rimpeling in een modderplas, die onmiddellijk weer weg was, maar ik kon weer ademen.

‘Rustig maar,’ zei je zacht. ‘Alleen ik wil dood.’

Ik keek je vragend aan, maar je ontweek oogcontact en keek in plaats daarvan langs me heen.

‘In die rij daar hebben ze een baby,’ zei je. ‘Die krijst misschien de hele nacht in de businessclass, wat vind jij daarvan?’

‘Wat moet ik daarvan vinden?’

‘Je zou denken dat de ouders begrijpen dat de passagiers die hier zitten extra hebben betaald omdat ze willen slapen. Misschien moeten ze direct na de vlucht naar een vergadering of hun werk.’

‘Tja, zolang de luchtvaartmaatschappijen baby’s toestaan in de businessclass is het niet de verantwoordelijkheid van de ouders dat ze van de mogelijkheid gebruikmaken.’

‘Dan moeten de luchtvaartmaatschappijen worden gestraft omdat we voor de gek worden gehouden.’ Je veegde voorzichtig onder het andere oog, je had het servet dat ik je had gegeven verwisseld voor een meegenomen Kleenex. ‘Ze maken met foto’s van slapende passagiers reclame voor de businessclass.’

‘Uiteindelijk zullen de maatschappijen hun straf krijgen, we blijven natuurlijk niet bereid te betalen voor iets wat we niet krijgen.’

‘Maar waarom gebeurt het dan toch?’

‘Heb je het over de ouders of de luchtvaartmaatschappijen?’

‘Ik begrijp dat ouders het doen omdat ze meer geld dan schaamte hebben. Maar de luchtvaartmaatschappijen moeten toch geld verliezen als hun product minder waard wordt?’

‘Maar het zal hun reputatie ook schaden als ze bekend komen te staan als weinig kindvriendelijk.’

‘Het kind zal het geen moer uitmaken of het huilt in de business- of economyclass.’

‘Je hebt gelijk, ik bedoelde weinig ouders-met-baby’s-vriendelijk.’ Ik lachte. ‘Luchtvaartmaatschappijen zijn waarschijnlijk bang dat het lijkt op een vorm van apartheid. Het probleem kan natuurlijk worden opgelost door ouders met huilbaby’s in de businessclass naar de economyclass te sturen en hun plaats aan een glimlachende, makkelijke persoon met een goedkoop ticket te geven.’

Jouw lach was mild en aantrekkelijk en dit keer kwam die tot je ogen. Je zou denken – en ik dacht het – dat het onbegrijpelijk is dat iemand zo'n knappe vrouw als jij zou willen bedriegen, maar het is nu eenmaal zo: het gaat niet om uiterlijke schoonheid. Ook niet om innerlijke.

'Wat voor werk doe jij?' vroeg je.

'Ik ben psycholoog en doe onderzoek.'

'Waar doe je onderzoek in?'

'Mensen.'

'Uiteraard. Wat heb je ontdekt?'

'Dat Freud gelijk had.'

'Waarin dan?'

'Dat mensen, enkele uitzonderingen daargelaten, niet veel waard zijn.'

Je lachte. 'Amen, meneer...'

'Zeg maar Shaun.'

'Maria. Maar dat meen je toch niet, Shaun?'

'Dat mensen over het algemeen niet veel waard zijn? Waarom zou ik dat niet menen?'

'Je hebt bewezen dat je compassie hebt en compassie is zinloos voor een echte misantroop.'

'Oké, maar waarom zou ik liegen?'

'Om dezelfde reden, je hebt compassie. Je bent meegaand door te zeggen dat je ook vlieg angst hebt. En als ik je vertel dat ik word bedrogen, troost je me door te vertellen dat de wereld vol slechte mensen zit.'

'Oei. Ik dacht dat ik hier de psycholoog was.'

'Zie je, zelfs jouw beroepskeuze verraadt je. Je moet toegeven dat

dit je eigen bewering weerspreekt. Jij bent een waardevol mens.’

‘Ik zou willen dat het zo was, Maria, maar ik ben bang dat mijn ogenschijnlijke compassie slechts het resultaat is van een burgerlijke, Engelse opvoeding en dat ik voor niemand van waarde ben, behalve voor mezelf.’

Je draaide je lichaam bijna onmerkbaar een paar graden naar me toe. ‘Dan is het je opvoeding die jou waardevol maakt, Shaun. En wat dan nog? Het gaat om wat je doet en niet om wat je denkt of voelt dat jou waardevol maakt.’

‘Ik geloof dat je overdrijft. Mijn opvoeding zorgt er alleen voor dat ik de regels van fatsoenlijk gedrag niet overtreed, ik offer me nergens echt voor op. Ik pas me aan en vermijd onplezierige zaken.’

‘Als psycholoog ben je in elk geval waardevol.’

‘Ook daarin stel ik teleur, ben ik bang. Ik ben niet intelligent of ambitieus genoeg om een remedie tegen schizofrenie te ontdekken. Als het vliegtuig nu neerstort zal de wereld alleen een tamelijk saai artikel in een wetenschappelijk tijdschrift dat gelezen wordt door een handjevol psychologen, missen over *confirmation bias*, dat is alles.’

‘Ben je koket?’

‘Ja, ik ben ook koket. Dat kan nog toegevoegd worden aan mijn ondeugden.’

Nu lachte je schaterend. ‘Geen vrouw en kinderen die je missen als je verdwijnt?’

‘Nee,’ antwoordde ik kort. Omdat ik de stoel aan het gangpad had kon ik het gesprek niet beëindigen door uit het raam te kijken en te doen of ik daarbeneden in het nachtelijk duister in de Atlantische Oceaan iets interessants zag. Om het tijdschrift uit de rugleuning

van de passagier voor me te halen, was al te demonstratief.

‘Sorry,’ zei je zacht.

‘Het is goed,’ zei ik. ‘Wat bedoelde je toen je zei dat je doodgaat?’

Onze blikken kruisten elkaar en het was de eerste keer dat we naar elkaar keken. Hoewel het wellicht achteraf redeneren is, geloof ik dat we beiden een glimp van iets opvingen, iets wat maakte dat we toen al wisten dat dit een ontmoeting was die alles kon veranderen. Ja, die alles al had veranderd. Mogelijk dacht jij dat ook omdat je je over de armleuning naar me toe boog, maar je stopte toen je merkte dat ik verstijfde. Jouw parfumlucht deed me aan haar denken, het was haar geurtje, ze was terug.

‘Ik ga me van het leven beroven,’ fluisterde je.

Toen leunde je achterover in je stoel en nam me op.

Ik weet niet wat mijn gezicht uitdrukte, maar ik wist dat je niet loog.

‘Hoe ben je van plan het te doen?’ was alles wat ik kon zeggen.

‘Zal ik je dat vertellen?’ Je vroeg het met een ondoorgrondelijke, bijna vrolijke glimlach.

Ik dacht na. Wilde ik het horen?

‘Het is overigens niet helemaal waar,’ zei je. ‘Ten eerste ga ik me niet van het leven beroven, ik heb dat al gedaan. Ten tweede ga ik het niet doen, maar zij.’

‘Zij?’

‘Ja, ik heb het contract...’ Je keek op je horloge, een Cartier, ik wilde wedden dat het een cadeau was van Robert. Vóór of na dat hij ontrouw was? Na. Melissa was niet de eerste, hij was haar de hele tijd ontrouw geweest. ‘... vier uur geleden ondertekend.’

‘Zij?’ herhaalde ik.



‘Het zelfmoordbedrijf.’

‘Je bedoelt... in Zwitserland? Hulp bij zelfdoding?’

‘Ja, alleen actiever. En met dit verschil dat ze je van het leven beroven zonder dat het er als zelfmoord uitziet.’

‘O?’

‘Je kijkt alsof je me niet gelooft.’

‘Ik... nou ja, ik ben gewoon verbluft.’

‘Dat snap ik. Dit moet onder ons blijven want het contract heeft een geheimhoudingsclausule, dus ik mag het eigenlijk aan niemand vertellen. Het is alleen...’ Je lachte terwijl je ogen zich tegelijkertijd weer vulden met tranen. ‘... zo onverdraaglijk eenzaam. En jij bent een vreemde. En psycholoog. Jullie hebben toch geheimhoudingsplicht?’

Ik schraapte mijn keel. ‘Als het om cliënten gaat, ja.’

‘Dan ben ik jouw cliënt. Ik weet dat je nu tijd hebt voor een consult. Wat is jouw honorarium?’

‘Ik ben bang dat we dat niet zo kunnen doen, Maria.’

‘Uiteraard niet, dat druist in tegen de regels van jouw beroep. Maar je kunt toch naar me luisteren als privépersoon?’

‘Je moet begrijpen dat het ethisch gezien problematisch voor me is als een suïcidaal persoon me in vertrouwen neemt zonder dat ik probeer in te grijpen.’

‘Je begrijpt het niet, het is te laat om in te grijpen. Ik ben al dood.’

‘Je bent al dood?’

‘Het contract is onherroepelijk, ik zal binnen de komende drie weken vermoord worden. Ze vertellen je voordat je het contract ondertekent dat er geen panieknop is, als ze dat wel toestaan dan kunnen er allerlei juridische complicaties uit voortkomen. Je zit

naast een lijk, Shaun.’ Je lachte, maar nu was de lach hard en bitter. ‘Jij kunt toch wel mijn drinkmaatje zijn en een poosje naar me luisteren?’ Je strekte een lange, slanke arm uit naar de serviceknop en die liet een helder en eenzaam sonargeluid horen in de donkere cabine.

‘Goed,’ zei ik. ‘Maar ik ga je geen advies geven.’

‘Prima. En jij belooft het niet verder te vertellen, zelfs niet na mijn dood?’

‘Dat belooft ik. Hoewel ik niet zie waarom dat zo belangrijk voor jou is.’

‘O, dat is het wel. Als ik de clause verbreek kunnen ze een enorme som geld opeisen als boete en dan blijft er nog maar heel weinig over voor de organisatie waaraan ik per testament mijn geld heb nagelaten.’

‘Waarmee kan ik van dienst zijn?’ vroeg de stewardess die zich geruisloos naast ons had gematerialiseerd. Jij leunde over me heen en bestelde voor ons beiden een gin-tonic. De halsopening van je trui viel iets open, ik zag blote, bleke huid en nu rook ik dat je haar geur niet had. Jouw geurtje was lichtzoet, kruidig, als benzine. Ja, benzine. En een houtsoort waarvan de naam me niet te binnen schoot. Het was haast een mannelijke geur.

Toen de stewardess het servicelampje had uitgedaan en wegliep, schopte je je schoenen uit, draaide je half in je stoel en strekte je je in nylon verpakte, smalle enkels waardoor ik aan ballet moest denken.

‘Het zelfmoordbedrijf houdt kantoor in Manhattan,’ zei je. ‘Het is een advocatenfirma en ze claimen dat alles juridisch is dichtgetimmerd en daar twijfel ik niet aan. Ze beroven bijvoorbeeld

geen mensen van het leven die mentaal in de war zijn, je moet een grondige psychiatrische test ondergaan voordat het contract kan worden ondertekend. En je moet ook eventuele levensverzekeringen opzeggen zodat ze niet aangeklaagd kunnen worden door verzekeringsmaatschappijen. Er zijn ook nog veel andere clausules, maar de belangrijkste is de verklaring van geheimhouding. In de vs gaan de rechten van twee volwassen partijen bij het vrijwillig aangaan van een afspraak verder dan in veel andere landen, maar als hun praktijken bekend raken dan zijn ze uiteraard bang voor de reacties van politici die ze zullen dwingen te stoppen. Ze maken geen reclame, hun cliënten zijn uitsluitend bemiddelde mensen die over hen gehoord hebben via *word of mouth*.

‘Het is begrijpelijk dat ze zich gedeisd houden.’

‘Hun cliënten eisen natuurlijk ook discretie, zelfmoord is hoe dan ook met schaamte omgeven. Net als abortus. Abortusklinieken doen niets illegaals, maar ze maken op de gevel geen reclame voor hun bedrijf.’

‘Dat is waar.’

‘Het businessmodel is gebaseerd op discretie en schaamte. De cliënten zijn bereid grote bedragen te betalen om fysiek en psychisch zo prettig en onverwacht mogelijk om het leven te worden gebracht. Het belangrijkste is echter dat het gebeurt op een manier dat noch de familie en vrienden noch de omgeving verdenkingen van zelfmoord krijgen.’

‘En hoe wordt dat gedaan?’

‘Dat krijgen we natuurlijk niet te horen, alleen dat er ontelbare methodes zijn en dat het binnen drie weken nadat het contract is ondertekend zal plaatsvinden. We krijgen ook geen voorbeelden te

horen want dan zullen we bewust of onbewust bepaalde situaties vermijden en dat zou onnodige stress triggeren. Het enige wat we te horen krijgen is dat het volkomen pijnloos zal zijn en dat we het echt niet zien aankomen.’

‘Ik begrijp dat het voor iemand belangrijk kan zijn te verbergen dat hij zelfmoord pleegt, maar waarom is dat bij jou het geval? Zou het niet juist een manier zijn om wraak te nemen?’

‘Op Robert en Melissa, bedoel je?’

‘Als jij overlijdt door wat duidelijk een zelfmoord is dan zal dat niet alleen een gevoel van schaamte geven, maar ook van schuld. Robert en Melissa zullen zichzelf de schuld geven, maar ook min of meer bewust elkaar. Dat zien we keer op keer. Heb je bijvoorbeeld ooit de scheidingsstatistieken gezien van ouders van wie hun kind zich van het leven heeft beroofd? Of de zelfmoordstatistieken bij deze ouders?’

Je keek me alleen maar aan.

‘Het spijt me,’ zei ik en ik voelde dat ik een beetje bloosde. ‘Ik neem zomaar aan dat jij wraakzuchtig bent alleen maar omdat ik zeker weet dat ik dat zou zijn.’

‘Je vindt dat je jezelf nu van een slechte kant laat zien, Shaun?’

‘Ja.’

Je lachte hard en kort. ‘Het is goed omdat ik uiteraard wraak wil. Maar jij kent Robert en Melissa niet. Als ik me van het leven zou beroven en een brief achterlaat waarin ik Robert van ontrouw beschuldig dan zou hij dat natuurlijk ontkennen. Hij zou erop wijzen dat ik ben behandeld voor depressies, wat klopt, en dat ik op het laatst ook tekenen van paranoia heb vertoond. Melissa en hij zijn discreet geweest waardoor niemand ervan weet. Ik gok

dat zij in de periode na mijn begrafenis zal daten met een van de zakenlieden uit Roberts kringen. Ze cirkelen altijd om haar heen en ze heeft kans gezien om niet het predicaat *cockteaser* te krijgen terwijl ze dat wel is. Daarna zullen Robert en zij een stel worden en beweren dat hun gezamenlijke verdriet ze samen heeft gebracht.’

‘Oké, jij bent misschien een grotere misantroop dan ik.’

‘Dat weet ik wel zeker. En waar ik echt kotsmisselijk van word, is dat Robert diep vanbinnen een zekere trots zal voelen.’

‘Trots?’

‘Dat een vrouw niet kon leven met het idee dat ze hem niet voor zichzelf kon hebben. Zo zal hij het zien. En zo zal Melissa het ook zien. Door mijn zelfmoord zal zijn aanzien stijgen waardoor zij uiteindelijk gelukkiger zullen zijn.’

‘Meen je dat?’

‘Zeker. Ken je de theorieën van René Girard over *mimetic desires* niet?’

‘Nee.’

‘Girards theorie zegt dat de mens weliswaar zijn basale behoeften wil bevredigen, maar dat hij verder niet weet wat hij wil. Dus we bootsen onze omgeving na, we waarderen wat anderen waarderen. Als je hoort dat Mick Jagger sexy is dan wil je hem uiteindelijk ook hebben, ook al vond je hem aanvankelijk lelijk. Als Roberts aanzien stijgt door mijn zelfmoord dan zal Melissa hem nog liever hebben en zullen ze samen nog gelukkiger worden.’

‘Ik begrijp het. En als het eruitziet dat je bent gestorven door een ongeluk of een natuurlijke oorzaak?’

‘Dan is het effect het tegenovergestelde. Ik word iemand die door het toeval of het lot sterft. Robert zal mijn overlijden en mijn

nagedachtenis anders bekijken. Ik zal langzaam maar zeker een heldenstatus krijgen. De dag dat Melissa hem op de zenuwen gaat werken – en dat gaat ze doen – zal hij zich alleen maar mijn mooie kanten herinneren en verlangen naar wat we hadden. Ik heb hem twee dagen geleden een brief gestuurd waarin ik hem vertel dat ik hem verlaat omdat ik mijn vrijheid terug wil.

‘Wil dat zeggen dat hij niet weet dat jij op de hoogte bent van zijn ontrouw met Melissa?’

‘Ik heb al hun berichten op zijn telefoon gelezen, maar er tegen niemand iets over gezegd, behalve nu aan jou.’

‘En wat was de bedoeling van de brief?’

‘In het begin zal het een opluchting voor hem zijn dat hij niet degene hoeft te zijn die weggaat. Het zal hem geld besparen bij de scheiding en hij zal te boek staan als de *good guy*, zelfs als hij al snel samen gaat wonen met Melissa. Maar na een poosje zal het zaad dat met de brief is geplant gaan groeien. Dat ik hem heb verlaten om vrij te zijn, maar ook omdat ik geweten moet hebben dat ik iemand kon tegenkomen die beter is dan hij. Ja, misschien dat er al iemand was. Zodra Robert dát denkt...’

‘... ben jij degene met de *mimetic desires*. Daarom ben je naar het zelfmoordbedrijf gegaan.’

Je haalde je schouders op. ‘Dus hoe hoog zijn de scheidingscijfers bij ouders van wie hun kind zelfmoord heeft gepleegd?’

‘Wat?’

‘En wie van de ouders pleegt zelfmoord? De moeder toch?’

‘Tja, zeg het eens,’ zei ik en ik vestigde mijn blik op de stoel voor me. Ik voelde dat jouw ogen op mij rustten terwijl je wachtte op een uitgebreider antwoord. Ik werd gered door twee lage, brede glazen

die uit het donker getoverd leken en op de armleuning tussen ons in belandden.

Ik kuchte. 'Is het niet onverdraaglijk om zo lang te moeten wachten? Elke ochtend wakker worden met de gedachte dat je misschien vandaag zal worden vermoord.'

Je aarzelde, je wilde me niet zo makkelijk laten ontsnappen, maar ten slotte gaf je het op en antwoordde: 'Niet als de gedachte dat ik vandaag misschien niet word vermoord erger is. Hoewel we natuurlijk af en toe bevangen worden door doodsangst en een overlevingsinstinct hebben waar we niet om hebben gevraagd, is de angst voor doodgaan niet groter dan de angst om te leven. Maar daar ben jij als psycholoog natuurlijk mee bekend.' Je legde overdreven de nadruk op het woord psycholoog.

'Dat is waar,' zei ik. 'Er is onderzoek gedaan naar een nomadenstam in Paraguay waarin de stamhoofden bepalen of iemand te oud is geworden en een te grote last voor de stam. Is dat het geval dan wordt die persoon vermoord. De persoon in kwestie weet niet of en wanneer dat gaat gebeuren, maar iedereen accepteert dat het zo gaat. De stam overleeft in een gebied waarin weinig voedsel te vinden is en lange tochten gemaakt moeten worden. De zwakkeren worden opgeofferd om de gezonde leden in leven te kunnen houden. Misschien hebben de terdoodveroordeelden vroeger in een donkere nacht hun oudtante neergeknuppeld. Toch blijkt uit onderzoek dat de onzekerheid tot extreme stress leidt en dat is waarschijnlijk de oorzaak van de kortere levensverwachting binnen de stam.'

'Natuurlijk is het stressvol,' zei je, je gaapte en strekte je nylonvoet zodat die mijn knie beroerde. 'Ik had liever gehad dat het korter

dan drie weken duurde, maar ik neem aan dat het tijd kost om de beste en veiligste methode te vinden. Als het er bijvoorbeeld uit moet zien als een ongeluk en tegelijkertijd pijnloos moet zijn, dan vergt dat goede planning.’

‘Krijg je je geld terug als het vliegtuig neerstort?’ vroeg ik en ik nam een slok van mijn gin-tonic.

‘Nee, ze zeiden dat ze bij iedere cliënt grote onkosten maken en aangezien hun cliënten suïcidaal zijn, willen ze het geld veiligstellen voor het geval de cliënt vrijwillig of eerder sterft.’

‘Hm, dus jij hebt nog maximaal eenentwintig dagen te leven?’

‘Bijna twintig en een halve.’

‘Juist, en wat ben je van plan in die dagen te gaan doen?’

‘Doen wat ik nog nooit eerder heb gedaan. Praten en drinken met vreemden.’

Je leegde je glas in een lange teug. Mijn hart begon al sneller te kloppen alsof het al wist wat er zou gaan komen. Je zette het glas neer en legde je hand op mijn arm. ‘En ik wil met je vrijen.’

Ik wist niet wat ik moest antwoorden.

‘Ik ga nu naar het toilet,’ zei je. ‘Als jij over twee minuten komt dan ben ik daar nog steeds.’

Ik voelde iets gebeuren, een innerlijk gejuich dat niet alleen uit lust voortkwam, maar iets wat effect had op heel mijn lichaam, een soort wedergeboorte, iets wat ik al lang, heel lang, niet meer had gekend en waarvan ik me had afgevraagd of ik het ooit nog zou beleven.

‘Ik ben trouwens niet zo stoer,’ zei je. ‘Ik moet weten of je van plan bent te komen.’

Ik nam een slok om tijd te winnen. Je keek naar mijn glas terwijl je wachtte.